

IV. Vývoj státních finančních aktiv a pasiv

Vývoj státních finančních aktiv a pasiv za 1.pololetí 2005 charakterizují následující údaje:

	S t a v k		Změna za 1.polo- letí 2005 (+,-)
	1.1.2005	30.6.2005	
Prostředky státu na depozitních bankovních účtech SFA	11,2	50,1	+38,9
Pohledávky státu vůči zahraničí vč. pohledávek z deblokací	45,6	47,1	+1,5
Pohledávky státu vůči tuzemsku ve správě MF	51,5	53,2	+1,7
Majetkové účasti státu vůči zahraničí a tuzemsku ve správě MF	11,3	11,9	+0,6
Cenné papíry a ostatní finanční aktiva	12,8	80,8	+68,0
Státní finanční aktiva celkem	132,4	243,1	+110,7
Závazky z emise státních dluhopisů	571,4	616,7	+45,3
v tom: v držbě u domácích bank	305,3	303,7	-1,5
v držbě u ostatních tuzemských subjektů	165,7	175,3	+9,6
v držbě u zahraničních subjektů	100,4	137,6	+37,2
Přímé a nepřímé závazky státu vůči zahraničí	21,5	27,0	+5,5
v tom: přímé vládní závazky vůči zahraničí	20,7	26,2	+5,5
směnky emitované k úhradě účastí státu u mezinárodních bank	0,9	0,8	-0,1
Státní finanční pasiva celkem	592,9	643,6	+50,7
Saldo státních finančních aktiv a pasiv	-460,5	-400,6	+59,9
v tom: pozice vůči bankovní soustavě	-285,8	-178,6	+107,2
pozice vůči ostatním subjektům v tuzemsku	-102,9	-106,8	-3,9
pozice vůči zahraničí	-71,8	-115,2	-43,4

Snížení celkové dlužnické finančně majetkové pozice státu o cca 60 mld. Kč bylo způsobeno rozsáhlým snížením čisté zadluženosti státu vůči tuzemským bankovním subjektům, jehož vliv byl částečně kompenzován zvýšením čisté zadluženosti státu vůči tuzemským nebankovním subjektům a hlavně vůči zahraničí poté, co v předchozím roce 2004 nastala kvalitativní změna v tom, že stát ve vztahu k zahraničí přešel z věřitelské do dlužnické pozice.

Snížení dlužnické pozice státu vůči bankovní soustavě o 107,2 mld. Kč se při současném poklesu držby státních dluhopisů bankovními subjekty (o 1,5 mld. Kč) týkalo převážně operací na souhrnném účtu státní pokladny. I při relativně méně výrazné pololetní schodkovosti státního rozpočtu, projevující se hlavně ve 2.čtvrtletí a kryté dočasně zejména krátkodobými depozity SFA, bylo potřeba hned od počátku roku 2005 provádět předstihové emise státních dluhopisů k zajištění zdrojů dluhopisového krytí očekávaného vysokého výsledného schodku státního rozpočtu (na úrovni až téměř 90 mld. Kč) a mimorozpočtových úhrad ztrát ČKA (30 mld. Kč). Výnosy z těchto emisí státních dluhopisů byly umisťovány na depozitním umořovacím účtu SFA, jehož zůstatek za 1.pololetí vzrostl o 41 mld. Kč. Volné peněžní zdroje nad úroveň krytí rozpočtového schodku mohly být proto krátkodobě

finančně investovány do pokladničních poukázek ČNB, což se projevilo nárůstem těchto aktiv státu o 67,3 mld. Kč. Do konce roku 2005 se ovšem uvedená rozsáhlá finanční aktiva státu ve formě depozit SFA na umořovacím účtu a držných pokladničních poukázek ČNB výrazně snížily.

Příčinou nárůstu dlužnické pozice státu vůči tuzemským nebankovním subjektům o 3,9 mld. Kč bylo zvýšení držby státních dluhopisů u těchto subjektů o 9,6 mld. Kč, což se týkalo hlavně pojišťovacích společností, penzijních fondů, pomocných finančních institucí a ostatních finančních zprostředkovatelů. Na straně státních finančních aktiv byl ovšem tento vliv částečně kompenzován zejména nárůstem pohledávek státu vůči tuzemsku (o 1,7 mld. Kč) a nárůstem pohledávek vůči deblokátorům zahraničních pohledávek státu (o 2,5 mld. Kč).

Zvýšení dlužnické finančně majetkové pozice státu vůči zahraničí v rozsahu 43,4 mld. Kč bylo rozhodující měrou ovlivněno nárůstem držby státních dluhopisů u zahraničních subjektů o 37,2 mld. Kč, k němuž došlo hlavně v důsledku realizace druhé zahraniční emise dlouhodobých státních dluhopisů uskutečněné v březnu 2005 v rozsahu 1 mld. EUR (tj. 30,1 mld. Kč). Dalším vlivem bylo zvýšení přímých vládních závazků vůči zahraničí, tj. úvěrů přijatých od Evropské investiční banky na infrastrukturální programy o 5,6 mld. Kč. Ve státních finančních aktivech se snížení pohledávek vůči zahraničí při vyúčtovaných kreditních kursových rozdílech týkalo pouze pohledávek převzatých (o 3,4 mld. Kč) a došlo k němu hlavně z důvodu postoupení části těchto pohledávek na deblokátory.

Operace s peněžními prostředky státu v tuzemsku

Příjmové a výdajové operace státního rozpočtu kryté prostředky depozitních bankovních účtů SFA včetně prostředků z přímých dlouhodobých úvěrů přijatých ze zahraničí se týkají rozpočtové kapitoly OSFA, transferů z této kapitoly do jiných rozpočtových kapitol a některých dalších příjmových a výdajových operací probíhajících zejména na umořovacím účtu SFA. Od roku 2005 se staly součástí ostatních výdajových operací SFA i na umořovacím účtu realizované mimorozpočtové úhrady části ztrát České konsolidační agentury kryté z emisí státních dluhopisů, což bylo zavedeno na základě zákona č. 482/2004 Sb. (úpravou § 45, odst. 6 rozpočtových pravidel) a dluhopisového zákona č. 5/2005 Sb.

Za 1.pololetí 2005 ve srovnání se schváleným rozpočtem a skutečností stejného období předchozího roku charakterizují tyto rozpočtové i mimorozpočtové operace následující údaje:

v mil.Kč

	Skutečnost za 1.pololetí 2004	Schválený rozpočet 2005	Skutečnost za 1.pololetí 2005	Plnění rozpočtu v %	Index 2005/2004
A. Příjmy z operací na účtech SFA celkem	7 470,0	10 311,2	7 354,2	71,3	98,4
v tom: příjmové operace kapitoly OSFA	2 534,5	5 113,2	1 951,2	38,2	78,0
ostatní příjmové operace SFA	4 935,5	5 198,0	5 403,0	103,9	109,5
B. Výdaje z operací na účtech SFA celkem	12 665,5	51 344,8	26 528,3	51,7	209,5
v tom: výdajové operace kapitoly OSFA	1 850,7	3 457,3	1 918,5	55,5	103,7
transfery z OSFA do jiných rozpočtových kapitol	5 865,8	12 689,5	6 206,8	48,9	105,8
ostatní výdajové operace SFA	4 949,0	35 198,0	18 403,0	52,3	371,9
Saldo příjmů a výdajů z operací SFA celkem (- schodkové)	-5 195,5	-41 033,6	-19 174,1	46,7	369,1
z toho: za kapitolu OSFA vč. transferů	-5 182,0	-11 033,6	-6 174,1	56,0	119,1
Financování salda příjmů a výdajů operací SFA	5 195,5	41 033,6	19 174,1	46,7	369,1
v tom: z prostředků depozitních účtů SFA z minulých let	1 866,1	-749,1	318,7	x	17,1
z přímých dlouhodobých úvěrů ze zahraničí	3 329,4	11 782,7	5 855,4	49,7	175,9
z emise státních dluhopisů (krytí mimorozpočtových úhrad ztráty ČKA)	-	30 000,00	13 000,00	43,3	x

U operací za kapitolu OSFA vč. transferů došlo proti 1.pololetí 2004 ke zvýšení schodkového salda o cca 1 mld. Kč, což ovlivnily jak nižší příjmy, tak i vyšší přímé výdaje této rozpočtové kapitoly, jakož i výdaje transferované do jiných rozpočtových kapitol. Nižší příjmy OSFA o 583 mil.Kč se týkaly hlavně příjmů z úroků a rozpočtovaných převodů prostředků od FNM (653 mil.Kč z dividend od a.s. Osinek určených k částečnému krytí výdajů za nákup akcií a.s. ČEPS), které místo v červnu byly realizovány až v červenci. Přitom zvýšení přímých výdajů kapitoly OSFA nebylo nijak výrazné (o 67,8 mil.č, tj. o 3,7%) , neboť realizovaná rozpočtová úhrada ve výši 1 416 mil.Kč ve prospěch a.s. ČEZ za nákup akcií a.s. ČEPS byla do značné míry kompenzována nižšími výdaji na výplaty držitelům SDD z narostlých úroků, a to jak proti skutečnosti za 1.pololetí 2004 (index 31,4%), tak i proti schválenému rozpočtu 2005 (plnění na 23%).

Pokud jde o transfery z kapitoly OSFA do jiných rozpočtových kapitol, byla ta část transferovaných výdajů, které jsou určeny na jiné účely než na infrastrukturální projekty financované z úvěrů od EIB, realizována ve výši 351,4 mil.Kč, což je výrazně méně proti schválenému rozpočtu (plnění na 38,8%) i proti skutečnosti za 1.pololetí 2004 (index 13,9%). To se spolu s přebytkovým saldem příjmů a přímých výdajů kapitoly OSFA (ve výši 32,7 mil.Kč) příznivě projevilo ve financování celkového salda operací SFA z prostředků depozitních účtů SFA z minulých let. Toto financování vyčíslené ve výši 318,7 mil.Kč je proti skutečnosti za 1.pololetí 2004

výrazně nižší (index 17,1%) kdežto financování transferovaných výdajů na infrastrukturní projekty z úvěrů od EIB je výrazně vyšší (index 175,9%).

Pokud jde o ostatní příjmové a výdajové operace na depozitních účtech SFA, došlo v 1.pololetí 2005 u příjmových operací k nárůstu z titulu inkasa nerozpočtovaných úrokových premií z emisí SDD, které byly realizovány ve výši 1 665 mil.Kč, což je cca 20krát více než v 1.pololetí 2004. Rozpočtový přínos z těchto příjmů se projevil v kapitole VPS, neboť tam byly vyinkasované úrokové premie převedeny z umořovacího účtu. Část ostatních výdajových operací realizovaných na umořovacím účtu, která byla plně pokryta z rozpočtové kapitoly Státní dluh, se týká úhrad splátek diskontovaných úroků SPP a částí úroků SDD. Realizace těchto úhrad ve výši 3 738 mil.Kč byla nižší proti schválenému rozpočtu (plnění na 71,9%) i proti skutečnosti za 1.pololetí 2004 (index 76,8%)

Mimorozpočtová úhrada ztráty ČKA, jejíž krytí je zákonně zajištěno z emisí státních dluhopisů, byla v 1.pololetí 2005 realizována na umořovacím účtu ve výši 13 mld. Kč, což představuje 43,3% rozpočtované částky. Zavedení systému mimorozpočtových úhrad ztrát ČKA znamená, že od roku 2005 se právě o částky těchto úhrad celkové schodkové saldo příjmů a výdajů operací SFA liší (je vyšší) oproti schodku za kapitolu OSFA vč. transferů.

Přehled o **financujících operacích**, které byly za 1.pololetí 2005 realizovány na korunových depozitních účtech SFA, zejména na účtu umořovacím, podává v porovnání se schváleným rozpočtem a skutečností za stejné období roku 2004 následující tabulka:

v mil.Kč			
Financující operace na depozitních účtech SFA	Skutečnost za 1.pololetí 2004	Schválený rozpočet 2005	Skutečnost za 1.pololetí 2005
1. Saldo revolvingových a jiných emisí SPP na umořovacím účtu	-6 231,9	-43 548,6	-7 645,0
2. Výnosy z emisí střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů	66 479,6	168 100,0	53 759,5
3. Splátky jistiny střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů	-5 070,0	-22 000,0	-22 000,0
4. Výnosy emisí dlouhodobých státních dluhopisů vydaných v zahraničí	48 824,4	-	29 700,0
5. Převod výnosů z emisí státních dluhopisů na účet OFT	-	-72 551,4	-
6. Výnosy z čerpání přímých dlouhodobých úvěrů ze zahraničí	2 634,1	11 782,7	5 508,8
7. Změna stavu krátkodobých prostředků na depozitních účtech SFA	-101 543,0	-749,1	-39 457,4
8. Saldo operací finančního investování (- převaha nákupu cenných papírů)	102,3	-	-691,8
Celkové saldo financujících operací na depozitních účtech SFA	5 195,5	41 033,6	19 174,1

Výše uvedené údaje potvrzují převažující podíl výnosů z emisí státních dluhopisů na umořovacím účtu k zajištění předstihového krytí očekávané vyšší schodkovosti státního rozpočtu ve druhé polovině roku 2005. To je zřejmé zejména z vazby mezi výnosy z emisí SDD včetně dlouhodobých státních dluhopisů vydaných v zahraničí a změnou stavu krátkodobých depozit SFA. Přitom v důsledku realizace záměru zvyšujícího se užití výnosů z emisí SDD ke splátkám dluhu z emisí SPP je saldo čerpání a splátek SPP v posledních dvou letech již stabilně v záporných hodnotách. Rovněž výnosy z čerpání přímých dlouhodobých úvěrů ze zahraničí, tj. konkrétně z úvěrových tranší čerpaných do EIB, nepokryly v 1.pololetí 2005 v plné výši příslušné infrastrukturální rozpočtové výdaje (transferované z OSFA), část z nich ve výši 347 mil.Kč byla pokryta z prostředků převedených na příslušné depozitní účty SFA z úvěrových tranší roku 2004.

Jak již bylo uvedeno výše, volné krátkodobé peněžní prostředky nad úroveň krytí rozpočtového schodku umožnily v rámci řízení likvidity souhrnného účtu státní pokladny provádět rozsáhlé **finanční investování** na účtu OFT operacemi nákupu a zpětného prodeje pokladničních poukázek ČNB. Za 1.pololetí 2005 byly provedeny tyto finanční investice v rozsahu 814,7 mld. Kč při zpětném prodeji ve výši 740,9 mld. Kč. Výnos z tohoto krátkodobého finančního investování dosáhl částky 214 mil.Kč.

Na jaderném účtu SFA byly v 1.pololetí 2005 proinvestovány prostředky v objemu 7 687,4 mil.Kč a to 1 524 mil.Kč do pokladničních poukázek ČNB v nominální hodnotě 1 737 mil.Kč, dále 5 568 mil.Kč do státních pokladničních poukázek (SPP) v nominální hodnotě 5 423 mil.Kč a nově (v dubnu) 595,3 mil.Kč též do státních dlouhodobých a střednědobých dluhopisů (SDD) v nominální hodnotě 600 mil.Kč. Hrubý výnos z tohoto finančního investování včetně narostlého úroku dosažený v uvedeném období pro jaderný účet činil cca 75,1 mil.Kč, což představuje průměrnou výnosnost 2,5% p.a.

Vládní a jiné pohledávky státu vůči zahraničí

Stav **vládních pohledávek vůči zahraničí** vzrostl za 1.pololetí o 2,5 mld. Kč, což způsobily zejména kursové vlivy. Kreditní kursové rozdíly z těchto pohledávek byly vyúčtovány v objemu 2,48 mld. Kč, z čehož 393 mil. Kč jsou rozdíly z měnové konverze vyúčtované při převodu části vládních pohledávek vůči Sýrii z konvertibilních na nekonvertibilní měny. Celkové zvýšení stavu vládních pohledávek částečně kompenzovaly zejména splátky do příjmů státního rozpočtu,

kteře byly realizovány v rozsahu 170,7 mil. Kč. Jednalo se o splátky jistiny a úroků z Alžírsko a o čisté inkaso z deblokace pohledávek vůči Barmě.

Stav **zahraničních pohledávek převzatých od ČSOB** poklesl za 1.pololetí 2005 o cca 3,4 mld. Kč , což bylo ovlivněno hlavně postoupením pohledávky vůči RF ve výši 5,2 mld. Kč na tuzemské deblokující společnosti. Kreditní rozdíly ze změn kursu byly vyúčtovány v rozsahu cca 2 mld. Kč. Splátky ve prospěch příjmů státního rozpočtu , inkasované ve výši 72,8 mil. Kč, se týkaly deblokačních akcí v Alžírsku.

Stav **pohledávek vůči deblokátorům zahraničních pohledávek státu** se zvýšil o cca 2,5 mld. Kč, což bylo ovlivněno hlavně postoupením pohledávek vůči RF. Celkový stav těchto pohledávek dosáhl na konci června 2005 hodnoty 4,16 mld. Kč. V průběhu 1.pololetí bylo od deblokátorů do příjmů státního rozpočtu převedeno inkaso ve výši cca 1,4 mld. Kč, a to od společností Falkon Capital, Uniprogram a Česká exekuční a správcovská společnost. Odpis příslušných pohledávek byl proveden v rozsahu 1,7 mld. Kč.

Stav pohledávek za deblokátory jiných zahraničních pohledávek státu se zvýšil jen o 19 mil. Kč, a to hlavně na základě vyúčtovaných kreditních úroků v celkovém objemu 23 mil. Kč. Splátky realizované společností Transakta ve výši 2,7 mil. Kč se týkaly postoupené pohledávky vůči Sýrii. Celkový stav těchto pohledávek činil na konci června 367 mil. Kč. Jedná se celkem o 5 deblokujících společností, na které jsou postoupeny pohledávky vůči Indii, Egyptu, Mozambiku, Tanzánii a Sýrii.

Změny v majetkových účastech státu u mezinárodních a tuzemských společností

Stav **majetkových účastí státu u mezinárodních bank** se v nominálním korunovém vyjádření zvýšil v 1.pololetí 2005 z 5 043 mil. Kč na 5 210 mil. Kč. Zvýšení tohoto stavu o 167 mil. Kč bylo ovlivněno převážně, a to ve výši 91,5 mil. Kč, vyúčtováním kreditních kursových rozdílů, v objemu 75,9 mil. Kč se pak jednalo o vlastní navýšení majetkových účastí. Ke změnám v majetkových účastech došlo celkem ve třech případech, přičemž u Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD) šlo o snížení korunového vkladu o 54,3 mil. Kč. Navýšení v objemu 130,2 mil. Kč se pak týkalo následujících případů :

- Dne 14.1.2005 byla na základě usnesení vlády č. 24/2003 provedena třetí splátka v rámci Třináctého doplnění zdrojů instituce Světové banky IDA (tj.Mezinárodní asociace pro rozvoj) ve výši 1, 67 mil. SDR, což

představovalo 2 556 269 USD a v korunovém přepočtu cca 59 mil. Kč. Úhrada tohoto navýšení byla provedena ze státního rozpočtu v rámci výdajů kapitoly VPS.

- Dne 18.4.2005 bylo podle usnesení vlády č. 24/1996 provedeno navýšení účasti ČR na kapitálu Evropské banky pro obnovu a rozvoj ve výši 2 399 000,- EUR, což představovalo 3 048 240 USD. V souladu s rezolucí č.59 bylo toto navýšení kapitálu uhrazeno ve výši 40 % (tj. 1 219 296 USD) hotovostní platbou ze státního rozpočtu, která v korunové protihodnotě činila cca 28,7 mil. Kč. Úhrada zbývajících 60 % navýšení (tj. 1 828 944 USD) byla provedena vystavením směnky deponované u ČNB a splatné do 5 let. Korunová protihodnota ke dni vystavení směnky činila cca 42,8 mil. Kč.

Stav **majetkových účastí státu u tuzemských společností** ve správě Ministerstva financí, které jsou součástí státních finančních aktiv, se za 1.pololetí 2005 zvýšil z 6 263 mil. Kč na 6 644 mil. Kč. Zvýšení o 381 mil. Kč se týkalo výhradně jen majetkové účasti státu u a.s. Škodaexport. Souvisí se zvýšením základního kapitálu této společnosti na základě upsání nových akcií v souladu s vl.usn. č. 667 / 2005. Kapitalizací části dosavadních směnečných pohledávek státu se podíl státu ve správě MF na základním kapitálu Škodaexportu zvýšil z 99,12 % na 99,75 %.

Státní půjčky, návratné finanční výpomoci a jiné tuzemské pohledávky státu

Stav pohledávek státu z poskytnutých státních půjček a návratných finančních výpomocí vedených ve státních finančních aktivech zůstal v 1.pololetí 2005 téměř nezměněn na úrovni 14,9 mld. Kč. Tyto pohledávky se týkají státních půjček a návratných finančních výpomocí poskytnutých z rozpočtových kapitol VPS (vč. postoupených pohledávek za Polskem) a OSFA, tj. krytých z prostředků státních finančních aktiv. Po zahrnutí dalších pohledávek ze státních půjček a návratných finančních výpomocí poskytnutých z ostatních kapitol státního rozpočtu a evidovaných mimo bilanci státních finančních aktiv a pasiv se celkový stav všech těchto pohledávek státu snížil o téměř 100 mil. Kč, a to ze 24 mld. Kč na 23,9 mld. Kč.

Nově byla v 1.pololetí 2005 poskytnuta z rozpočtové kapitoly VPS návratná finanční výpomoc ve výši 20,7 mil. Kč Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami, a to na základě usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 1452/2005, kterým byl schválen rozpočet tohoto úřadu na rok 2005.

Splácení návratných finančních výpomocí jednotlivými dlužníky bylo realizováno na příjmové účty rozpočtové kapitoly VPS v rozsahu 110,3 mil. Kč a týkalo se především půjček poskytnutých na obnovu a modernizaci bytového fondu (67,3 mil. Kč) a na podporu ekologických opatření (16,5 mil. Kč). Částku 15 mil. Kč uhradil Úřad pro dohled nad družstevními záložnami a celkem 9,9 mil. Kč pak obce a města, na něž byla v souladu s Protokolem mezi MF ČR a MF Polské republiky o úhradě pasivního clearingového salda polské strany za dohodnutou úplatu postoupena příslušná část pohledávek ČR vůči Polsku. Zbývající částka 1,6 mil. Kč připadá na objemově méně významné splátky poukázané v I.pololetí 2005 výrobními družstvy invalidů a Fakultní nemocnicí TGM v Brně.

Výše zmíněná kapitalizace části pohledávek státu za a.s. Škodaexport, která byla ve smyslu usnesení vlády č.667/2005 realizována zvýšením základního kapitálu společnosti v rozsahu 381 mil. Kč, znamenala, že se dosavadní směnečné pohledávky státu vůči této společnosti snížily o 381 mil. Kč na úroveň 228 mil. Kč. Splatnost těchto pohledávek byla nově dohodnuta do roku 2007.

Stav a vývoj státních záruk

Během prvního pololetí roku 2005 došlo k poměrně výraznému snížení vykazovaného stavu potenciálních závazků státu z poskytnutých záruk (včetně závazků vyplývajících ze zákona č.77/2002 Sb. týkajícího se transformace s.o. České dráhy), a to z celkové hodnoty 282,1 mld. Kč na hodnotu 265,9 mld. Kč.

v mld. Kč

	Státní záruky celkem	v tom :		
		Standardní záruky	Nestandardní záruky	Záruky ze zákona č.77/2002 Sb.
+ zvýšení stavu				
- snížení stavu				
Stav k 1.1.2005	282,1	71,4	202,5	8,2
Poskytnutí nových státních záruk	-	-	-	-
Čerpání nových tranší úvěrů	+1,0	+1,0	-	-
Vyúčtování úroků a poplatků	+1,4	+1,3	+0,1	-
Splátky úvěrů dlužníky	-1,1	-1,1	-	-
Realizace státních záruk	-1,9	-1,5	-0,1	- 0,3
Jiné snížení státních záruk	-18,6	-1,5	-17,1	-
Kurzové rozdíly	+3,0	+3,0	-	-
Stav k 30.6.2005	265,9	72,6	185,4	7,9

Úhrn tzv. standardních státních záruk, tj. celkový rozsah potenciálních závazků státu z poskytnutých bankovních úvěrů krytých státními zárukami ČR (včetně solidárních záruk za závazky Slovenska), se za první pololetí zvýšil o 1,2 mld. Kč. Příčinou nárůstu bylo zejména čerpání dalších tranší státem garantovaných dlouhodobých úvěrů, vyúčtování úroků a kurzových rozdílů, které převažovalo nad splátkami úvěrů včetně splácení v rámci realizace státních záruk. Čerpáno bylo konkrétně 21,8 mil. EUR (tj. cca 655 mil. Kč) z úvěru poskytnutého Správě dopravní železniční cesty, s.o. (SŽDC) Evropskou investiční bankou (EIB) na financování dostavby II. železničního tranzitního koridoru a 392,5 mil. Kč z úvěru EIB na vodohospodářský program.

Na zvýšení stavu úvěrů krytých standardními státními zárukami se výrazně projevilo rovněž vyúčtování debetních kurzových rozdílů v rozsahu 2,9 mld. Kč, které bylo především odrazem poklesu směnného kurzu české koruny vůči USD, v nichž je vedena část úvěrů poskytnutých zahraničními bankami. V roce 2005 pokračoval i vliv zákonného omezení nově poskytovaných státních záruk, a nebyla proto poskytnuta žádná nová státní záruka. Vyúčtování splatných úroků a poplatků bylo provedeno v úhrnné výši 1 256,6 mil. Kč.

Celkový rozsah splátek státem zaručených úvěrů z vlastních zdrojů dlužníků představoval za 1. pololetí 2005 částku cca 1 131 mil. Kč. Splatné části jistiny a úroků uhradily společnosti ČEZ, a.s. ve výši 602,9 mil. Kč (jaderná elektrárna Temelín a projekt Energy I), Český Telecom, a.s. ve výši 173,9 mil. Kč (projekt Telekomunikace I) a Mufis, a.s. ve výši 279,8 mil. Kč (projekt rozvoje obcí ČR). V rámci tzv. solidárních záruk za závazky Slovenska uhradila slovenská strana splatnou část jistiny a úroků ve výši 74,3 mil. Kč (za úvěr poskytnutý a.s. Chemicelulóza Žilina).

Část splátek jistiny a úroků z úvěrů, za něž stát převzal záruku, byla v 1.pololetí 2005 provedena přímo ze státního rozpočtu, aniž by se fakticky jednalo o realizaci státních záruk, neboť příslušní dlužníci nebyli z tohoto titulu zavázáni státu. Tyto úhrady v celkové výši téměř 1 575 mil. Kč se týkaly jmenovitě splácení jistin a příslušenství úvěrů poskytnutých na rozvojové projekty v minulých letech Evropskou investiční bankou, kde jako finanční manažer a současně jako formální dlužník vystupuje ČMZRB. Ze státního rozpočtu tak byly uhrazeny splátky úvěrů na výstavbu dálnic (740 mil. Kč), zlepšení stavu mezinárodních silnic (143 mil. Kč), program

E- roads II (139 mil. Kč), opravy silnic (162 mil. Kč), odstranění povodňových škod (365 mil. Kč) a podporu vodohospodářských investic (25 mil. Kč).

Obdobným způsobem byla v rámci nestandardních záruk provedena rozpočtová úhrada splátek jistiny a příslušenství v úhrnné výši 425,9 mil. Kč z úvěru přijatého Konsolidační bankou (jejímž nástupcem je Česká konsolidační agentura) na financování integrovaného záchranného systému MATRA.

Vlastní realizace státních záruk se uskutečnila v celkové výši 1 916 mil. Kč prostřednictvím Fondu státních záruk. Převažující podíl v úhrnné výši 1 816 mil. Kč představují splatné částky státem garantovaných úvěrů poskytnutých v minulosti s.o. České dráhy a na základě zákona č.77/2002 Sb., převedených na Správu železniční dopravní cesty, s.o. Jednalo se fakticky o rozpočtové zajištění splátek všech účelových položek úvěrů, poskytnutých na I. a II. železniční tranzitní koridor, revitalizaci vozů a obnovu vozového parku. Vedle výše uvedených úvěrů byly formou realizace státní záruky uhrazeny rovněž závazky SŽDC, za něž stát převzal ručení podle zákona č.77/2002 Sb.

U nestandardních státních záruk došlo za 1. pololetí 2005 k poklesu stavu o 17,1 mld. Kč. Na tomto poměrně výrazném snížení se podílelo vedle již zmíněné rozpočtové úhrady splátek úvěru na financování integrovaného záchranného systému zejména snížení jistiny dosavadního závazku ČR, kterým bylo pokryto 90% nominální hodnoty splatné pohledávky ČSOB vůči Slovenské inkasní. Jednalo se o plnění ve výši téměř 16,7 mld. Kč, k němuž se zavázala Slovenská republika na základě nálezu arbitrážního tribunálu při ICSID ve Washingtonu. V rámci realizace uvedené státní záruky došlo rovněž k úhradě vyúčtovaných úroků ve výši 74,4 mil. Kč.

Z titulu nestandardní státní záruky, vydané roce 2000 ve prospěch České národní banky k pokrytí ztrát vzniklých v souvislosti se Smlouvou a slibem odškodnění strategického investora Investiční a poštovní banky, byla ze státního rozpočtu refundována vyplacená záloha odškodnění ČSOB, a.s. za 1.čtvrtletí 2005 ve výši 26 mil. Kč.

Stav pohledávek státu z realizovaných státních záruk vykázal v 1.pololetí 2005 nárůst z 36 mld. Kč na 38,1 mld. Kč, a to zejména vlivem realizace splátek státem zaručovaných úvěrů ze státního rozpočtu. Při nulových úhradách pohledávek od dlužníků byl vývoj částečně ovlivněn také kursovými dopady v případě pohledávek za společností Chepos Engineering, s.r.o. a za iránskou státní firmou APPI, které jsou od roku 2002 vedeny v USD. Vzhledem k zeslabení kursu české koruny vůči USD se projevíly debetní kursové rozdíly zvýšením stavu pohledávek státu z tohoto titulu o 263,1 mil. Kč.

Hodnocení vývoje státního dluhu

Státní dluh České republiky se v 1.pololetí 2005 vyvíjel takto:

v mld. Kč

	Stav k 1.1.2005	Financování státního dluhu			Stav k 30.6.2005
		výpůjčky	splátky	kursové rozdíly	
A. Vnitřní státní dluh	522,6	203,9	188,6	-	537,8
- státní pokladniční poukázky	125,5	150,1	166,6	-	109,0
- střednědobé státní dluhopisy	186,6	26,0	22,0	-	190,6
- dlouhodobé státní dluhopisy	210,4	27,8	-	-	238,1
B. Zahraniční státní dluh	70,3	35,6	0,1	+0,0	105,9
- dlouhodobé státní dluhopisy v EUR	48,8	30,1	-	+0,0	78,9
- úvěry přijaté od EIB	20,7	5,5	-	-	26,2
- směnky k úhradě účastí v zahraničí	0,9	-	0,1	+0,0	0,8
Státní dluh ČR úhrnem	592,9	239,5	188,7	+0,0	643,6

Vývoj státního dluhu lze charakterizovat jako **pokračování dlouhodobého růstového trendu**, který začal od roku 1997. Nominální hodnota celkového státního dluhu se v průběhu 1.pololetí 2005 zvýšila o 50,7 mld. Kč, tj. o 8,6%. Tržní hodnota státního dluhu se zvýšila o 12,2% a na konci června 2005 dosáhla úrovně 706,6 mld. Kč. Přitom plně sekuritizovaný vnitřní státní dluh se v tomto období zvýšil o 15,2 mld. Kč, tj. o 2,9%, zahraniční státní dluh vzrostl především v důsledku březnové euroemise dlouhodobých státních dluhopisů o 35,5 mld. Kč, tj. 50,5%, tedy rychlejším tempem. Nominální hodnota emitovaných státních dluhopisů se sice též výrazně zvýšila (o 45,3 mld. Kč, tj. o 7,9%), došlo však k dalšímu snížení jejich podílu na celkovém státním dluhu, a to z 96,4% na 95,8%, tj. o 0,6 procentního bodu.

Zvýšení celkového státního dluhu (vnitřního i zahraničního), jmenovitě pak dluhu v **sekuritizované formě státních dluhopisů**, bylo do značné míry **způsobeno vývojem rozpočtového hospodaření**, které je od března 2005 převážně schodkové. Schodkovost státního rozpočtu výrazně převládala zejména ve 2.čtvrtletí, kdy oscilovala zhruba na úrovni mezi 20 mld. Kč až 38 mld. Kč, přičemž na konci 1.pololetí byl vykázán rozpočtový přebytek ve výši 3,8 mld. Kč. Přesto pokrytí výše uvedených rozpočtových schodků v průběhu 1.pololetí bylo na souhrnném účtu státní pokladny zajištěno hlavně zůstatky neterminovaných vkladů SFA, kdežto na

umořovací účet směřované emise státních dluhopisů byly většinou předstihově určené k pokrytí ještě vyšších očekávaných rozpočtových schodků v závěru roku 2005 a mimorozpočtových úhrad ztrát ČKA. Z nich úhrada ve výši 13 mld. Kč byla realizována a dluhopisově pokryta v dubnu 2005.

Růst zahraničního státního dluhu byl v 1.pololetí 2005 výrazně ovlivněn především realizací druhé zahraniční emise dlouhodobých (15letých) státních dluhopisů v rozsahu 1 mld EUR, tj. cca 30,1 mld. Kč. Důsledkem této emise eurobondů, která je do budoucna zajištěna proti kursovým rizikům, bylo zachování stabilně vysoké úrovně sekuritizace zahraničního státního dluhu (podíl těchto státních dluhopisů na zahraničním dluhu státu dosáhl na konci června úrovně 74,5%), jakož i navazující změny v umístění emitovaných státních dluhopisů. Dále vzrostl podíl státních dluhopisů umístěných u zahraničních subjektů (z 17,6% na 22,3%), a to na úkor jejich umístění u domácích bank (snížení podílu z 53,4% na 49,3%).

Výrazněji než v předchozích letech byl růst zahraničního státního dluhu v 1.pololetí 2005 ovlivněn čerpáním úvěrů od Evropské investiční banky. Na žádost české strany byly tyto úvěry čerpány v domácí měně s použitím k rozpočtovému financování šesti infrastrukturálních programů či projektů. Přehled o tom podává následující tabulka:

v mil Kč

	Čerpání úvěrových tranší od EIB za 1. pololetí 2005	Financování výdajů SR z úvěrů od EIB	Stav zadluženosti státu vůči EIB k 30.6.2005	Úhrady splátek úroků z úvěrů od EIB
Úvěry od Evropské investiční banky				
- na dálniční obchvat Plzeň	239,2	315,8	6 567,6	70,0
- na dálnici D 8, Trmice - st.hranice ČR/SRN	2 000,0	3 475,7	5 600,0	45,2
- na projekt českých dálnice B	1 913,4	17,4	1 913,4	-
- na odstraňování škod z povodní 2002	1 056,2	1 529,7	10 806,2	106,4
- na program prevence před povodněmi	300,0	360,2	894,0	7,4
- na projekt Masarykovy university v Brně	-	156,6	382,5	4,2
Celkem	5 508,8	5 855,4	26 163,7	233,2

Prostředky získané z uvedených zahraničních úvěrů od EIB byly zapojeny do krytí rozpočtového financování příslušných infrastrukturálních akcí za účasti i dalších finančních zdrojů (např. prostředků SFDI, Národního fondu EU apod.). Poskytnutí uvedených infrastrukturálních úvěrů od EIB a zvýšení státního dluhu z tohoto titulu bylo schváleno zákony Parlamentu ČR. V uzavřených úvěrových smlouvách na tyto úvěry se počítá s odkladem splácení jejich jistiny v rozmezí 5 až 8 let a s poměrně výhodným úročením.

Celkové snížení zahraniční zadluženosti ve formě směnek k úhradě majetkových účastí státu u mezinárodních bank z 864 mil.Kč na 819 mil.Kč, tj. o 45 mil.Kč se týkalo především směnek pro úhradu účasti u IBRD. Šlo o snížení valorizované korunové hodnoty těchto směnek o kursově převýšení její dolarové protihodnoty v částce 54,3 mil.Kč, které bylo provedeno k 2. 6. 2005 snížením směnky vystavené v roce 1997. U směnek na úhradu účasti u EBRD došlo v souvislosti s navyšováním majetkových účastí ČR nejprve ke dni 15.4. 2005 ke zvýšení směnečného dluhu o 42,8 mil.Kč, což korespondovalo s vstavením směnky ve výši 1 828 944 USD. V souladu s platebním kalendářem byla pak dne 8.6. 2005 provedena první devizová úhrada jedné pětiny této v pořadí již osmé vystavené směnky a dále jedné pětiny čtyř předchozích směnek vystavených v letech 2001, 2002, 2003 a 2004 k navýšení podílu ČR na kapitálu EBRD. Celkem bylo na tyto splátky vynaloženo 1 828 944 USD a korunový ekvivalent ve výši 45 mil.Kč byl uhrazen ze státního rozpočtu (z kapitoly VPS).